

ET

ET

ET

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel 29.4.2009
KOM(2009) 209 lõplik

**KOMISJONI TEATIS NÕUKOGULE, EUROOPA PARLAMENDILE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

teadusuuringute seitsmenda raamprogrammi rakendamisel tehtud edusammude kohta

{SEK(2009) 589}

1. SISSEJUHATUS

Teadusuuringud stimuleerivad teadmiste kogumist ja kasutamist, genereerivad majanduskasvu, konkurentsivõimet ja tööhõivet soodustavaid ideid ja lahendusi, samuti aitavad need tegeleda selliste pikaajaliste probleemidega nagu kliimamuutus ja elanikkonna vananemine. Teadusuuringute seitsmenda raamprogrammi¹ kõige ulatuslikum eesmärk on aidata luua Euroopa teadusruum, st Euroopa teadlaste, teadusteabe ja tehnoloogia siseturg, mis suurendab teadus- ja tehnoloogiapädevust tänu tihedamale konkurentsile, koordineeritumale uurimistegevusele ning suurema keskendumisele peamisi sotsiaalseid raskuspunkte käsitlevatele programmidele ja poliitikavaldkondadele. Seitsmenda raamprogrammi teadus- ja tehnoloogiaprioriteedid lähtuvad säästvast arengust, mistõttu on programm äärmiselt oluline ka Lissaboni strateegia elluviimisel, et toetada Euroopa säästvat majanduskasvu maailmamajanduses ning seada eesmärgiks ühiskonna vajadustele vastava dñaamilise, vähese süsinikdioksiidiheitega ja teadmispõhise majanduse.

Kriisieelsed pikaajalised ülesanded ei ole minetanud oma päevakohasust ning Lissaboni strateegiaga seatud eesmärgid on olulisemad kui kunagi varem. On aeg suurendada, mitte kärpida kulutusi teadusuuringutele ja innovatsioonile, et probleemidele lahendused leida ning panna alus majanduse elavdamisele.

Käesolevas aruandes antakse ülevaade seitsmenda raamprogrammi rakendamise edusammudest ning programmi algsete eesmärkide täielikuks saavutamiseks vajalikest sammudest. Sellega täidetakse seitsmendat raamprogrammi käsitleva EÜ otsusega² seatud õiguslik kohustus ning aruandel hakkab põhinema programmi 2010. aasta vahehindamine³. Komisjoni talituste töödokumendis, mis on listaud käesolevale teatisele, on esitatud üksikasjalikum teave käsitletud teemade kohta.

2. AMBITSIOONIKA JA KEERUKA ETTEVÕTMISE ALGUS

Seitsmes raamprogramm on tunduvalt mahukam kui eelmine kuues raamprogramm. Selles on ühitatud järjepidevus ja uudsus. Jätkatakse selliste kuuendas raamprogrammis end hästi õigustanud elementidega nagu Marie Curie nimelised stipendiumid, Euroopa teadustöö infrastruktuuride ja EURATOMi raames toimuva tegevuse toetamine ning Teadusuuringute Ühiskeskuse kui ELi poliitika tugeva ja sõltumatu teadus- ja tehnikaabi allika rahastamine. Samas toob seitsmes raamprogramm kaasa sisulisi ja rakenduslikke uuendusi ja radikaalseid muutusi, mis nõuavad lihtsustamist ja muudatusi juhtimises.

2007. ja 2008. aasta kohta olemas olevad andmed näitavad, et seitsmenda raamprogramm on hästi alanud.

¹ 2007. aastal käivitati seitsmes raamprogramm nii EÜ kui ka Euratomi lepingu raames (ühise nimetuse all „seitsmes raamprogramm“). Teavet seitsmenda raamprogrammi eesmärkide, ülesehituse ja seniste rakendustulemuste kohta võib nt leida 2007. ja 2008. aasta aruannetest aadressil <http://ec.europa.eu/research/index.cfm?pg=reports>.

² Art. 7(2) ELT L 412, 30.12.2006, lk 1.

³ Aruandes on arvestatud Euroopa teadusuuringute nõuandekomitee (ERAB) 19. veebruari 2009. aasta arvamusega, mis on lisatud talituste töödokumendile.

- Teadusringkondade vastukaja programmi projektikonkurssidele näitab suurt nõudlust ühenduse teadusuuringute järele. Laekus ligi 36 000 taotlust ning neist üle 5 500 valiti rahastamiseks. Arvestades kaheetapilist taotlemiskorda, on üldine osalusprotsent 21,7.
- Hindamisprotsessi kvaliteeti näitab asjaolu, et 91 % hindajatest pidasid seda nende osalusel läbiviidud siseriikliku hindamisega samaväärseks või sellest paremaks.

Seitsmenda raamprogrammi uuenduslikest lähenemisviisidest näib olevat tulu tõusnud:

- Euroopa Teadusnõukogu edu kinnitavad esimese projektikonkursi käigus saadud enam kui 11 000 taotlust. Euroopa Teadusnõukogu alustamistoetuse ja edasijõudnutetoetuse esimeste projektikonkursside tulemusel on Euroopa väljapaistvates teadusasutustes juba käivitunud rohkem kui 500 eesliiniteadustealast uurimisprojekti.
- Alus on pandud viiele mastaapsele avaliku ja erasektori partnerlusele ehk ühistele tehnoloogiaalgatustele (*Joint Technology Initiative*), mis EÜ asutamislepingu artikli 171 kohaselt on kõik iseseisvad õigussubjektid: innovatiivsed ravimid; arvuti manussüsteemid (ARTEMIS); keskkonnahoidlik taevas; nanoelektronika (ENIAC) ning kütuseelemendid ja vesinik. ARTEMISi ja ENIACi raames on projekte käivitatud esimese konkursi põhjal ning teine konkurss kuulutati äsja välja. Teiste ühiste tehnoloogiaalgatuste puhul on esimese konkursi hindamine ja esimeste projektide väljavalimine käimas.
- Nõudmine riskijagamisrahastu vahendite järele on alates selle loomisest juunis 2007 suur olnud; 2009. aasta alguseks oli heaks kiidetud 30 tehingut ning laene mahus 2 miljardit eurot.
- Seitsmenda raamprogrammi üha kasvava eelarve tõhusaks haldamiseks komisjoni personali suurendamata on loodud Teadusuuringute Rakendusamet ja Euroopa Teadusnõukogu rakendusamet.
- Edusamme on tehtud ka raamprogrammis osalemise lihtsustamisel: tänu uuele tagatisfondile ei ole enamikul juhtudel rahalise eelkontrolli järele enam vajadust, spetsiaalse registreerimissüsteemi abil on võimalik õigusdokumente ühekordselt esitada ning kuuenda raamprogrammiga võrreldes on auditeerimistööndite arv ja finantssuutlikkuse eelkontrollimise sagedus vähenenud kümme korda.

Mõned küsimused vajavad veel täiendavat mõttetööd.

- Väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate üldine kohandatud osakaal kõikidest programmide „Koostöö” ja „Võimekus” raames EÜ toetuse saajateks valitud taotlustest on ligikaudu 11 %.
- Enamiku uute liikmesriikide puhul on seitsmendas raamprogrammis osalemine allapoole keskmist, samas aga on rahalised toetused suuremad: EL 12 puhul rahuldati peaaegu 5 % kõigist seitsmenda raamprogrammi kohase toetuse taotlustest, samal ajal kui EL 12 riikide osakaal on 2,8 % EL 27 ettevõttesisestest teadus- ja arendustegevuse kogukuludest.

3. EDUSAMMUD SEITSMENDA RAAMPROGRAMMI EESMÄRKIDE TÄITMISEL

3.1 Euroopa teadusruumi kujundamine

2008. aasta detsembris jõudsid liikmesriigid ühisele seisukohale Euroopa teadusruumi arenguperspektiivi suhtes aastani 2020⁴. Ljubljana protsessi käivitamisega kohustusid liikmesriigid tegema selle arengueesmärgi täitmiseks koostööd omavahel ja komisjoniga. Euroopa teadusruumi arenguperspektiiviga luuakse sobivad tingimused ja stiimulid tulemuslikuks teadustööks ja teadus- ja arendusalasteks investeeringuteks ning lisatakse Euroopa mõõtmega kaasnev väärtus, soodustades eelkõige teadlastevahelist elutervet konkurentsi tipptaseme saavutamiseks, võimaldades teadlaste, teadusteabe ja tehnoloogia vaba ringlust („viies vabadus”) ning samal ajal toetades teadustöö rahastajate vahelist koordineerimist ning koostööd tööstus- ja teadusringkondade vahel.

Seitsmes raamprogramm kiirendab Euroopa teadusruumi väljakujunemist nelja eriprogrammi abil, millest kõigil on oma ülesanne:

KOOSTÖÖ programm: viia EL peamistes teaduse ja tehnika valdkondades juhtpositsioonile, toetades selleks koostööd teadus- ja arendustegevuses ning avatud innovatsiooni

Programmi „Koostöö” teadustöö ühisvahendid võimaldavad tööstus- ja teadusringkondadel teha koostööd nn avatud innovatsiooni keskkonnas ning panustavad teadmiste ja tehnoloogia vabasse ringlusesse. Ühise teadusruumi kujundamisel on Euroopa lisandväärtus ja struktuurne mõju need otsustavad kriteeriumid, mille alusel rahastamisvahendi mahust ja kohaldamisalast sõltumata valida välja eelisvaldkonnad. Väiksemad teadus- ja arendusprojektid võivad olla sobivad konkreetsete teadustöörühmade ja poliitiliste ülesannete tarbeks, kuid seitsmendas raamprogrammis on võetud arvesse, et eesmärgiks seatud teaduse ja tehnika valdkonna juhtpositsioonist ja Euroopa teadusruumi väljaarendamisest tulenevalt on vajadus strateegilisema lähenemisviisi järele, mida nõuavad laiema haarde ja suurema kriitilise massiga mahukamad programmid ja strateegilised algatused ehk ühised tehnoloogiaalgatused ning avaliku ja erasektori partnerlused, nn artikli 169 kohased algatused, mille kaudu EL osaleb liikmesriikide ühistes teadus- ja arendusprogrammides.

Ühiste tehnoloogiaalgatuste puhul on tegemist avaliku ja erasektori partnerluse uuendusliku lähenemisviisiga, kuid nende sisseseadmine ühenduse organitena on olnud pikk ja vaevarikas. Vara on veel otsustada, kas ühiste tehnoloogiaalgatuste mõju ELi juhtpositsiooni kindlustamisel peamistes tehnoloogiavaldkondades on ootuspärane, kuid tulevases lihtsustatud raamistikus tundub see paljutöotav ELi teadusinvesteeringute mõjutamisel. Seitsmenda raamprogrammiga käivitati uued artikli 169 kohased algatused: intelligentne elukeskkond (*Ambient Assisted Living*), EUROSTARS⁵ ja Euroopa metroloogia teadusprogramm (*European Metrology Research Programme*). Lähtudes seitsmenda raamprogrammi artikli 169 kohaste algatuste ning Euroopa ja arengumaade kliiniliste uuringute partnerluse (*European and Developing Countries Clinical Trials Partnership*) käigus saadud kogemustest ja õppetundidest ning võttes aluseks ERA-NETi kavad, võib öelda, et siseriiklike programmide vahelised ühissetevõtmised on end õigustanud ning julgustavad ka edaspidi käivitama võimalikke programmide rakendamise ühiseid algatusi.

⁴ Konkurentsivõime nõukogu 2. detsembril 2008 vastuvõetud Euroopa teadusruumi arenguperspektiiv aastani 2020, vt dok 16767/08.

⁵ BONUS ettepanek, mis esitatakse enne 2009. aasta lõppu.

IDEEDE programm: ergutada Euroopa teadustöö loovust ja pädevust

Euroopa Teadusnõukogust on saanud Euroopa teadusruumi vägagi nähtav ja mõjukas osa. Seitsmeks aastaks ettenähtud eelarvega pakub kõnealune nõukogu ligikaudu 7,5 miljardi euro ulatuses stabiilset tuge Euroopa eesliiniteadusele, mille puhul on kriitiline mass võimalik vaid ELi tasandil. Olles tõdenud üleeuroopalise konkurentsi soodsat mõju, on mitmed ELi liikmesriigid otsustanud ise toetada Euroopa Teadusnõukogu toetusprogrammist väljajäänud häid projekte.

Väga oluline saavutus on olnud väljapaistvatest teadlastest koosneva sõltumatu teadusnõukogu moodustamine. See on omade jõududega töötanud välja Euroopa eesliiniteaduse strateegia ning koos komisjoniga loonud struktuurid ja mehhanismid teadlaste algatatud uuringute toetuskavade rakendamiseks kõigis teadusvaldkondades, lähtudes ainsa kriteeriumina tipppädevusest.

Vaatamata toimetulekule sellise mastaabiga institutsioonilise ettevõtmisega kaasnevate probleemidega, ei ole rahuloluks veel põhjust. 2009. aastal tuleb lõpetada rakendusstruktuuride üleviimine Euroopa Teadusnõukogu rakendusameti alla. Sõltumatu ülevaade Euroopa Teadusnõukogu tegevusest peaks andma objektiivse pildi sellise kiire edu tegelikust ulatusest ja aitama välja selgitada edasised täiendused. See peaks aitama tagada Euroopa Teadusnõukogu kui Euroopa teadusruumi ühe kõige olulisema komponendi jätkuva edu.

INIMESTE programm: tugevdada Euroopa teaduse inimpotentsiaali nn ajude ringluse abil

Esimesele projektikonkursile laekunud taotluste arv tõendab, et programmi „Inimesed“ raames pakutavad Marie Curie nimelised stipendiumid on endiselt populaarsed, aidates kaasa ajude tasakaalustatud ringlemisele nii Euroopas kui ka ülemaailmselt ning Euroopa teadus- ja arendusvaldkonnas kõrgetasemelise ja mobiilse tööjõu loomisele. Samas on võimalik stipendiumide kasutamist tööstus- ja teadusringkondades muuta tulemuslikumaks, pakkudes tööstuse esindajatele ning väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele rohkem ja paremat teavet.

VÕIMEKUSE programm: suurendada Euroopa võimekust teaduse ja innovatsiooni alal

Kõik programmi „Võimekus“ alusel võetavad meetmed on väga hinnatud, eriti sellised meetmed, millega toetatakse väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate ja nende ühenduste teadustegevust.

Euroopa teadustöö infrastruktuuride strateegilise foorumi (*European Strategic Forum on Research Infrastructures*) määratletud 44 üleeuroopalist strateegilist huvi pakkuva esmatähtsa infrastruktuuriprojekti käivitamisel on takistuseks ühenduse ja liikmesriikide ressursside nappus ning ebapiisav seotus muude rahastamisvahenditega (Euroopa Investeerimispank, struktuurifondid). Euroopa teadustöö infrastruktuuride uue õigusraamistiku vastuvõtmine peaks aitama neid probleeme lahendada ja andma kindlustunnet finantsplaneerimise suhtes. Maailma kõige kaasaegsem rahvusvaheline sidevõrk GEANT võttis kasutusele uuendusliku hübriidvõrgutehnoloogia ning mitmeid kasutajakeskseid teenuseid, võimaldades ülemaailmset teaduskoostööd. Lisaks GEANTile on teadlastel EGEE (*Enabling Grids for E-Service*) e-infrastruktuuri abil võimalik juurde pääseda arvutiressurssidele kogu maailmas.

Meetmed „Teadusuuringute potentsiaal” ja „Teadmiste piirkonnad” aitavad arendada teadusalast võimekust piirkonniti ja eriti vähemarenenud piirkondades ning on seega tulusad, kuid oluliste tulemuste saamiseks tundub nende käsutuses olevat liiga vähe vahendeid, eelkõige uutes liikmesriikides. Struktuurifondide sihtotstarbelised eraldised teadustööle ja innovatsioonile ajavahemikul 2007–2013 on ligikaudu sama suured kui seitsmenda raamprogrammi puhul ning nende parema ja sihipärasema kasutamisega koos raamprogrammi vahenditega võiks kogu ELi teadus- ja tehnoloogiapädevuse suurendamiseks palju rohkem korda saata.

Jõupingutusi on tehtud teadustöö ja ühiskonna koostoime tagamiseks Euroopa tasandil. Uus rahastamiskava võimaldab kodanikuühiskonna organisatsioonidel osaleda seitsmendas raamprogrammis ning sotsiaalküsimustega tegelevate Euroopa kodanikuühenduste platvormide töö tulemusel on valminud uuringuprogrammid, nt sellistel teemadel nagu sotsiaalselt sidus linnakeskkond.

Seitsmes raamprogramm aitab kaasa ka järjekindlana ja koordineerituna teaduspoliitika väljatöötamisele Euroopas, toetades selleks avatud koordineerimismeetodi kasutamist ja Euroopa teadusruumi partnerluste loomist Ljubljana protsessi käigus.

3.2 Säästva arengu toetamine

Seitsmenda raamprogrammi üks peamisi eesmärke on toetada säästvat arengut tööstuse ja ühiskonna vajadusi silmas pidades ning koostoimes teiste poliitiliste ja rahaliste vahenditega kujundada majandust vähese süsinikdioksiidiheite ja teadmispõhisuse suunas.

Tegeledes teadusharudevaheliste ülesannete, ühiskonna vajaduste ja poliitiliste prioriteetidega...

Seitsmenda raamprogrammi üks oluline rõhuasetus on sotsiaalprobleemid ja poliitilised prioriteedid ühenduses. Sellest tulenevalt eraldati programmi esimese kahe tööaasta jooksul 44 % eelarvest teadusharudevahelisele uurimistööle, mis toetab **säästva arengu** uuendatud **strateegiat** peamiselt keskkonna, energeetika ja toidu, põllumajanduse ja biotehnoloogia valdkonnas, sealhulgas selliseid ühiseid tehnoloogiaalgatusi nagu keskkonnahoidlik taevast ja kütuseelemendid ja vesinik.

Seitsmendal raamprogrammil on oluline osa **keskkonnaprobleemide** lahendamisel eelkõige tänu kliimamuutuste ja taastuvenergia pakatile. See hõlmab bioloogilise mitmekesisuse, suurõnnetuste arvu vähendamise ja Maa seirega seotud küsimusi.

Terviseprobleemidest ja demograafilistest muutustest johtuvate ülesannete lahendamiseks on seitsmenda raamprogrammiga toetatud uudsete vahendite ja teenuste väljaarendamist meditsiiniteadmiste haldamiseks ja uute tervishoiuvõimaluste leidmiseks, kasutades selleks terviseprogrammi (eelkõige innovatiivsete ravimite alane ühine tehnoloogiaalgatus), tervisealast info- ja sidetehnoloogiat, e-tervise juhtivate turgude algatust, intelligentse elukeskkonna programmi ja väarikat vananemist toetavat info- ja sidetehnoloogiat.

Seitsmenda raamprogrammiga on märkimisväärselt suurendatud jõupingutusi seoses **julgeolekuküsimustega** – rahastatud on algatusi bioterrorismiga võitlemisel nii tehnoloogiatega väljatöötamiseks kui ka psühholoogilise mõõtme ja valmiduse mõistmiseks, mis on oluline juhtumite vältimise ning kriisi- ja kriisijärgse ohje seisukohalt.

Programmi raames tegeletakse ka **teadusharude- ja valdkondadevaheliste küsimustega**, lähtudes keskkonna-, energeetika-, transpordi- ja biotehnoloogiatemaatikast (näiteks biokütuste rafineerimistehaseid käsitlev projektikonkurss⁶) ning aidates kaasa Euroopa mere- ja merendusuringute strateegia väljatöötamisele ja käivitamisele. Puhtalt tehnoloogilist uurimistööd täiendavad jõupingutused jõuda paremale arusaamisele Euroopa sotsiaalset ja majanduslikku arengut suunavatest teguritest. Sotsiaal-majandus- ja humanitaarteaduste toetamine annab alusmaterjali uute poliitikavalikute väljatöötamiseks (nagu see toimis näiteks hiljutise finantskriisi puhul).

Jõudude ja ressursside ühendamises ning ühiste strateegiate väljatöötamises **ühise programmitöö** abil nähakse võimalust peamiste ühiskondlike probleemidega tulemuslikumalt hakkama saada. Eeskujuks võiks siin olla energiatehnoloogia strateegiline kava, millega pakutakse välja protsessid ja vahendid, mille abil tõhusamalt kaasata valitsused, tööstus- ja teadusringkonnad vastavalt liikmesriikide juhtrühma, Euroopa tööstusalgatuste ja Euroopa Energiaalaste Teadusuuringute Liidu abil ning lähtudes sidusast strateegilisest Euroopa teadusuuringute programmist.

... unustamata ka reaalmajanduse vajadusi...

Seitsmenda raamprogrammiga on jälle päevakorda tõusnud tööstuse vajaduste rahuldamine, eelkõige Euroopa tehnoloogiaplatvormidega tehtava koostöö kaudu. 36 olemasolevat tehnoloogiaplatvormi aitavad koordineerida ja koondada teadus- ja arendustegevust eelkõige sellistes suure tööstusosalusega valdkondades nagu info- ja sidetehnoloogia, nanotehnoloogia, energeetika, transport ja kosmoseuuringud. Tänu liikmesriikidega ja riiklike platvormidega tehtavale koostööle on Euroopa tehnoloogiaplatvormidel struktuuriline mõju, mis on raamprogrammiga kaasnevast tunduvalt laiem⁷. Mõnel juhul on nende töö tulemusena käivitatud ühised tehnoloogiaalgatused.

Oodatust vähem edu on saavutatud eesmärgiks seatud väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate 15 % osalusmäära saavutamisel. Pidades silmas sel eesmärgil koostatud toetuskavade (nagu hiljuti käivitatud teadustöömahukatele väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele suunatud EUROSTARS-algatus) tõenäoliselt kasvavat populaarsust, tuleks täpsemalt analüüsida väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate jaoks mõeldud vahendite ja eesmärkide otstarbekohasust ja see läbi vaadata.

Uus riskijagamisrahastu, mida rahastatakse ühiselt seitsmenda raamprogrammi ja Euroopa Investeerimispanka kaudu ning mis pakub laenuvõimalusi kõrge riskiga teadus- ja arendusinvesteeringuteks, on osutunud tööstusringkondades ning eriti keskmise suurusega ettevõtjate hulgas väga nõutuks. Praegused laenutehingud hõlmavad energeetika-, info- ja sidetehnoloogia-, bioteadus- ja autoettevõtteid Euroopa 14 riigis ning 2009. aastal suurendatakse nende mahtu veelgi.

... ning kasutades täielikult ära ELi teadus- ja arenduspotentsiaali poliitika ja rahaliste vahendite vahelise sidususe ja sünergia optimeerimise kaudu

Et prioriteete on palju ja konkureerivaid, on olulisem kui kunagi varem rõhutada ühenduse teadustöö eeliseid jätkusuutliku majanduskasvu ja tööhõive alaste ELi eesmärkide saavutamisel. ELi teaduspotentsiaali on aga võimalik täielikult realiseerida teadustöö,

⁶ ELT C 226, 3.9.2008, lk 20.

⁷ [ftp://ftp.cordis.europa.eu/pub/technology-platforms/docs/evaluation-etps.pdf](http://ftp.cordis.europa.eu/pub/technology-platforms/docs/evaluation-etps.pdf)

innovatsiooni ja haridusega seotud poliitika ja vahendite parema seotuse ja koordineerituse abil nii liikmesriikide kui ka ELi tasandil, seda eelkõige ühenduse rahastamisvahendite puhul, sealhulgas konkurentsivõime ja uuendustegevuse raamprogrammi, hariduse ja elukestva õppe programmi ning struktuurifondide puhul. Koordineerida tuleb nii kavandamis- kui ka rakendusetapis.

Euroopal on veel arenguruumi teadmiste ja uurimistulemuste vormimisel uuenduslikeks toodeteks ja teenusteks. Lahti tuleks saada teadmiste ja tehnoloogia ning nende abil valminud toodete vaba ringlemisega seotud takistustest ning nõudlusega seotud meetmed nagu standardimine, riigihanked ja reguleerimine võivad aidata välja kujundada ühiskonna vajadustele vastavate uuenduslike toodete turud (juhtivad turud)⁸.

Jätkuvalt on proovikiviks, eriti praeguse kriisi olukorras, tasakaalu saavutamine nõudlust kasvatavate lühiajaliste meetmete ja nn arukate, Euroopat vähese süsinikdioksiidiheitega ja teadmispõhise majanduse poole suunavate teadus- ja arendusinvesteeringute vahel. Seda kajastab ka Euroopa majanduse elavdamise kava,⁹ milles keskendutakse energiatõhususele, et luua töökohti ja säästa energiat, keskkonnahoidlikule tehnoloogiale, et tugevdada ehitus- ja autotööstussektorit tulevastel vähese süsinikdioksiidiheitega turgudel, ning infrastruktuurile ja võrkude sidumisele, et suurendada tõhusust ja soodustada innovatsiooni.

3.3 ELi avamine maailmale

Suured ülemaailmsed probleemid, näiteks kliimamuutus, vaesus, nakkushaigused, samuti energia, toiduainete ja veega varustatust ning inimeste julgeolekut ähvardavad ohud vajadusele tõhusa **rahvusvahelise teaduskoostöö** järele. Seitsmenda raamprogrammi eesmärk on toetada selliseid ühiseid teadusuuringuid ühist huvi pakkuvates valdkondades, millest on kasu nii ELile kui ka kolmandatele riikidele, ning käivitada selleks uusi kavu, nagu konkreetset rahvusvahelised koostöömeetmed, sihtotstarbelised avatud projektikonkursid, mestiprojektid ja koordineeritud konkursid programmi tasandil. Sellega integreeritakse rahvusvahelised koostöömeetmed paremini kogu programmi ulatuses ning neid ei käsitleta enam üksikmeetmetena.

Vastvalminud rahvusvahelise teadus- ja tehnikakoostöö Euroopa strateegilises raamistikus rõhutatakse vajadust liikmesriikide ja ühenduse tugevama partnerluse järele, et tõhusalt panustada stabiilsusse, julgeolekusse ja jõukusesse kogu maailmas. Raamistik hõlbustab Euroopa teadusruumi avamist ülejäänud maailmale, kaasates Euroopa naaberriigid seitsmendasse raamprogrammi, soodustades koostööd olulisemate kolmandate riikidega geograafiliste ja temaatiliste eesmärkide kaudu ning parandades rahvusvahelise teadus- ja tehnikakoostöö raamtingimusi nt seoses ülemaailmsete teadustöö infrastruktuuridega, teadlaste liikuvusega ning uurimisprogrammide ja intellektuaalomandiõiguste vastastikuse avamisega.

Teadus ja tehnika pakuvad Aafrika vaesuse vähendamiseks ja sotsiaal-majanduslikuks arenguks mitmeid erinevaid lahendusi. Aafrika ja ELi partnerlusega teaduse, infoühiskonna ja kosmose alal¹⁰ on võimalik koondada Euroopa ja liikmesriikide tasandi teadus- ja arendustöö

⁸ KOM (2009) 116. Info- ja sidetehnoloogia teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia Euroopas: suurendame panuseid

⁹ KOM (2008) 800. Euroopa majanduse elavdamise kava

¹⁰ http://ec.europa.eu/development/icenter/repository/EAS2007_action_plan_science_en.pdf

rahalsed vahendid projektidele, mis vastavad Aafrika Liidu ja selle liikmesriikide kindlaksmääratud vajadustele.

Rahvusvaheline katsetermotuumareaktor on hea näide tuumasünteesi tehnoloogia kasutamise elujõulisusest keskkonnahoidliku ja piisava energiahulga tootmisel. See unikaalne ülemaailmne koostööprojekt on ka oluline ja mobiliseeriv katsekogemus seoses rahvusvahelise mastaapse teaduslase infrastruktuuri kavandamise, haldamise ja rahastamisega.

3.4 Tõhusam haldamine, kontroll ja lihtsustamine

Seitsmenda raamprogrammi peamine halduslik eesmärk peab olema iga investeeritud euro maksimaalne tulemuslikkus teaduse jaoks (tõhusus), tagades samal ajal teadustöö rahastamise vastavuse eeskirjadele (õiguspärasus ja korrektsus) ja vigade minimaalse finantsmõju (korrigeerimine). Kuigi need eesmärgid ei välista üksteist, tuleb nende saavutamiseks teha kompromisse ning tasakaalu leidmine eesmärkide ja igaühele neist eraldatud piiratud ressursside vahel on programmi edu seisukohast otsustav.

Programmi tulemusliku toimimise tagavad äärmiselt konkurentsivõimelised konkursid ja nende tulemuste sõltumatu teaduslik hindamine. Juhtimisprotsessid ning haldusmenetlused ja -vahendid peavad olema lihtsad ja tõhusad, et tagada ühenduse rahaliste vahendite vastutustundlik ja läbipaistev paigutamine ning vältida halduskoormust. Lisaks 2. jaos kirjeldatud tulemustele on ka lihtsustamine edenenud.

- Kulude hüvitamist lihtsustatakse ühtsete määrade ja ühekordsete summeeritud väljamaksete järkjärgulise kasutuselevõtmisega, säilitades tegelike kulude aruandluse juhul, kui toetusesaajate arvates on see lihtsam lahendus.
- Järk-järgult võetakse kasutusele ka keskmise personalikulu metoodika. See on äärmiselt oluline, sest personalikulu põhjustab jätkuvalt enim vigu. Selle metoodika kasutamine on aga võimalik vaid esimeses katsetapis ning vaid teatavate toetusesaajate puhul.
- Dokumente on kogu programmi ulatuses täiustatud ja ühtlustatud ning lepingute sõlmimist hõlbustavad uued elektroonilised võimalused.
- Aruandlussagedust on vähendatud ning finantsaruannete kogumiseks on käivitatud veebipõhine süsteem.
- Kõige sagedamini esinevate vigade vältimiseks on toetusesaajate käsutuses selged kirjalikud juhised ja infotelefon.

Kuid lihtsustamine võib toimuda vaid ettenähtud õiguskontekstis, eelkõige Euroopa ühenduste finantsmääruse ja osalemise ja levitamise eeskirjade alusel. Kuna komisjon ei saa eeskirju muuta, keskendutakse eespool kirjeldatud lihtsustamise puhul halduslike takistuste kõrvaldamisele, menetluste ühtlustamisele ja selgete juhiste andmisele. Kuigi tehtavad muudatused liiguvad õiges suunas, tõdetakse üha sagedamini, et põhjalik ja tegelik

lihtsustamine nõuab eeskirjade muutmist,¹¹ samal ajal säilitades tehingute vigade määra vastuvõetaval tasemel. See hõlmab järgmist:

- Kõigi asjaosaliste kokkulepe seoses õige tasakaaluga vastutuse ja riskivõtmise vahel. Euroopa teadusuuringute nõuandekomitee on kutsunud Euroopa Parlamenti ja nõukogu üles soostuma uurimistegevuse rahastamisel riskide suhtes tolerantse ja usaldusel põhineva lähenemisviisiga. Komisjon on esitanud sellekohased ettepanekud institutsioonidevaheliseks aruteluks teatistes „Ühisseisukoha väljatöötamine aktsepteeritava vigade esinemise riski küsimuses”¹² ning kavatseb esitada üksikasjaliku analüüsi aktsepteeritava riski kohta muu hulgas teadustöö poliitikavaldkonnas 2010. aastal, kui see leiab piisavalt eelarvepädeva institutsiooni toetust.
- Ühenduse finantseeskirjade põhjaliku läbivaatamine seadusandja poolt seoses edasiste raamprogrammidega. See peaks tagama suurema selguse ja vähendama halduskoormust, samuti võimaldama uute vahendite tõhusat toimimist, tänu millele teadusprogrammide haldamine muutub strateegilisemaks.

Komisjon on kavandanud oma teatise avaldamise 2010. aastasse, tänu millele on võimalik nende küsimuste üle arutada.

ELi teadustöö kavandamine on üha rohkem suunatud selliste poliitiliste eesmärkide saavutamisele, mis on seotud laiemate majanduslike, sotsiaalsete ja keskkonnaprobleemidega. Seega tuleks kaaluda alternatiive otsesele haldamisele, et suurendada ELi teaduspoliitika võimendavat ja struktureerivat mõju ja teaduspoliitika rahastamist ELi üldpoliitiliste eesmärkide saavutamise huvides. Seitsmenda raamprogrammi teatavate osade rakendamiseks loodud Teadusuuringute Rakendusamet ja Euroopa Teadusnõukogu rakendusamet on võimaldanud seitsmenda raamprogrammi kasvanud eelarve tõhusat haldamist komisjoni personali otseselt suurendamata. Mõlemad ametid asuvad täielikult oma ülesandeid täitma 2009. aasta jooksul. Ametite töötulemuste hindamine aitab nende toimimist edaspidi veelgi tulemuslikumaks muuta ja hallata tunduvalt suuremaid teadustöö eelarveid, samal ajal eraldades projekti- ja finantsjuhtimise poliitika kujundamisest. Rohkem tuleb ehk tähelepanu pöörata sellele, kuidas suurendada finantstoetuste struktuurimõju koostöös sidusrühmade ja liikmesriikidega, näiteks ühiste tehnoloogiaalgatuste ja artikli 169 kohaste investeeringute puhul.

4. JÄRELDUSED

Seitsmendat raamprogrammi kohandatakse praegu selleks, et aidata ELil saavutada oma eesmärgid seoses vähese süsinikdioksiidisaldusega ja teadmispõhise ühiskonna loomisega. Sellega püütakse õhutada avalikku ja erasektorit suurendama investeeringuid teadus- ja arendustegevusse ning püütakse mitmekesistada vahendeid, et võimalikult suurendada Euroopa lisandväärtust.

Seitsmes raamprogramm on jätkuvalt oluline vahend, millega tõsta teaduse tipptaset ja soodustada tehnika arengut, ning see on vastavuses ELi poliitiliste prioriteetidega ning tööstuse ja ühiskonna vajadustega. Praegune ebasoodne majandusolukord rõhutab selle

¹¹ Kuuenda raamprogrammi järelhindamise aruanne:

http://ec.europa.eu/research/reports/2009/pdf/fp6_evaluation_final_report_en.pdf

¹² KOM (2008) 866.

tähtsust veelgi. Seitsmes raamprogramm aitab kaasa avaliku ja erasektori jõupingutustele jätkusuutliku teadustöö alal, mille näitena võib nimetada Euroopa majanduse elavdamise kava kohaseid avaliku ja erasektori partnerlusalgatusi, mis käsitlevad keskkonnasõbralikke autosid, energiatõhusaid ehitisi ja tuleviku tehaseid.

Seitsmenda raamprogrammi edasise täiustamise ja võimaliku kohandamise kohta nõuannete saamiseks konsulteerib komisjon sõltumatu eksperdirühmaga, kes viib läbi **seitsmenda raamprogrammi vahehindamise**. Kõnealuse eksperdirühma volitused peaks vastu võetama 2009. aasta sügisel ja hindamine peaks jõudma lõpule 2010. aasta sügisel.

Käesolevas teatises ja komisjoni talituste töödokumendis, mis on lisatud käesolevale teatisele, esitatud analüüs ja konkreetsed teemad on aluseks tulevasele vahehindamisele ning nõukogu, parlamendi ja sidusrühmade vahelistele edasistele poliitilistele aruteludele. Käsitleda tuleks järgmisi põhiküsimusi.

- Kuidas oleks võimalik suurendada seitsmenda raamprogrammi ja Euroopa teadusruumi kujundamist käsitlevate tulevaste raamprogrammide mõju?
- Kas uudsed meetmed (Euroopa Teadusnõukogu, ühised tehnoloogiaalgatused, artikkel 169, riskijagamisrahastu) on seatud eesmärkide saavutamiseks tõhusad?
- Kuidas on võimalik veelgi suurendada eri teadusharude, tööstussektorite ja poliitikavaldkondade vahelise teaduskoostöö mõju ja sellega seotud lisandväärtust, et paremini leida lahendusi sotsiaalprobleemidele?
- Kas seitsmenda raamprogrammi roll Euroopa positsioneerimisel maailma teadus- ja tehnoloogiakaardil on piisav?
- Kui tõhusad on lihtsustamismeetmed olnud? Kas edasiste meetmetega saavutatakse soovitud tulemused või kas on vaja kaaluda uusi radikaalseid lähenemisviise?

Vahehindamise järeldused ei ole asjakohased mitte üksnes seitsmenda raamprogrammi võimaliku läbivaatamise seisukohast, vaid mõjutavad suuresti ka edasisi arutelusid, mis käsitlevad Euroopa Liidu tulevase finantsraamistikke, Lissaboni strateegiat pärast aastat 2010 ja järgmist raamprogrammi.